

NIJOLĖ MILIAUSKAITĖ – SUDĖTINGO PAPRASTUMO POETĖ

Lietuvių poezijos tradicijoje didelę reikšmę turi teatrališkas gestas: pakeltas tonas, skambios kadencijos*, ornamentuotas žodis. Kartais atrodo, kad poezija iš viso tik šitaip ir suprantama. Nijolės Miliauskaitės poezijos rinktinė *Sielos labirintas* (Vilnius: Vaga, 1999) stovi šalia Donelaičio, Maironio, Brazdžionio, Aisčio, Gedos ir Mackaus labai ornamentuotos neornamentuotos kalbos kaip nedrąši mergytė, tyliu balseliu, sakanti paprastus dalykus, tartum nepretenduojančius į poeziją. Bet kiekvienas jos žodis yra taip persmelktas nenusakomos, magiškos sielos šviesos, kad mes iš karto pajuntame jos sudėtingą paprastumą poezijos aukščiausia to žodžio prasme.

Pradžiai arčiau susipažinkim su vienu kitu poetės eilėraščiu, tikėdamiesi atverti duris į jos kūrybos visumą.

Štai „Sraigė“:

*Ant palangės įsitaisė sau žiema.
Kelius apglėbus rankomis, dainuoja,
migdydama ilgą
našlaičių miegui: patalėlį
tau paklojau balto sniego, kaktą
nakčiai tau pabučiavau.*

*Prie sienos prisiglaudus snaudžia sraigė,
perdien ją vaikėsi vaikai, per galvą
vis taikydami kirst žabu. Krikštamotė
žiema jai šnabžda: vieną
kartą nusimesi kiautą, virsdama
mergaite, tavo veidas
išsiskleis jo akiai kaip tamsus
našlaitės žiedas.*

(p. 20)

Žodžių aruodas yra paprastas, kasdieninis, nepanašus į pakiliosios poetinės aukso skrynią. Meninė kalba čia kyla iš žodžių tarpusavio rezonanso, iš jų santykių, iš įtampos, kuri verste verčia žodžius, išlaikiusius savo pirminę prasmę, visgi tapti kažkuo daugiau, iš vienprasmio pumpuro išsiskleisti į daugiaprasmių žiedą. Tokia dinamika išryškėja ir pačioje eilėraščio struktūroje, kur pasieny sraigė pavirsta mergaite ir įgyja tamsų kaip „našlaitės žiedas“ veidą. Dabar jau tamsusis „našlaitės žiedas“ nebėra du paprasti žodžiai – jie tampa ir ženklu, reiškiančiu visą užguito vaiko kančią bei vienatvę, ir neišsemiamai gilių sielos sutemų, kurios savo ruožtu virsta sielos labirintu, veidrodžiu. Kaip sako Miliauskaitė, iš tiesų „sielos užkaborių“ paslapčių sklidina visa ši knyga.

Ant palangės taip jaukiai „sau įsitaisiusi“ žiema yra toli gražu ne vien metų laikas. Ji atlieka ne gyvenimą duodančios, o jį pasiimančios motinos funkciją. Žiemos lopšinė „ilgą našlaičių miegui“

* Kadencija – poezijoje yra krintančioji sakinio, eilėraščio eilutės arba strofos intonacijos dalis. (Red.)

pradeda skambėti kaip mirtis; balto sniego patalas tą įspūdį tik sustiprina, o ledinis žiemos pabučiavimas padeda tašką. Bet išlieka įspūdis, kad tai iš tiesų ne mirtis, o tik žiemos dainos žodžiai, jos lopšinė. Žiema-motina-mirtis nejučiom pavirsta į eilėraščio personažą, „aš“ („paklojau, pabučiavau“), kurios balsas yra kartu ir žiemos balsas. Ši detalė atskleidžia vieną svarbų Miliauskaitės poezijos bruožą: „aš“ kaip sąmonės centras, eilėraščio persona, dažnai yra nepastovus, keičiasi be perspėjimo, ir kiekvienas persimainymas veda giliau į eilėraščių, suteikia skaitytojui naujų perspektyvų.

Antro posmelio sraigės niekas negalėtų „vaikytis“, nes ji vos tepajuda. Taip pat neįmanoma jos mušti per galvą. Todėl sraigė akivaizdžiai tampa skriaudžiamo vaiko, našlaitės metafora, o žiema-persona, dabar „krikštamotė“, našlaitei-sraigei sako, kad ši mergaitės metafora iš tiesų pavirs į mergaitę, tik reikia nusimesti „kiautą“, čia reiškiantį apsaugojimą, vienatvę, baimę, užsidarymą savy kaip kambary, į kurį uždrausta įeiti. Tos temos aptinkamos vos ne visuose šios knygos eilėraščiuose. Atpažįstame ir užuominą į negražų gulbiuką Anderseno pasakoj, ir apskritai prispausto, paniekinto žmogaus stebuklingą persimainymą, pavyzdžiui, matomą daugelyje šventųjų gyvenimų. Galima sakyti, kad savo gelmėj eilėraštis yra apie mirtį ir prisikėlimą. Tuo jis, aišku, yra visuotinis ženklas, kaip ir visa meno kalba.

Ankstyvieji *Uršulės S. portreto* eilėraščiai tikriausiai turi autobiografinių elementų – našlaičių prieglauda, baikšti ir vieniša vaikystė, slaptos svajonės ir jų sankirtoje su šiurkščiu gyvenimu besiformuojantis turtingas ir paslaptingas pasaulis. Eilėraštis „Choras“ stebina ir paprastumu, ir sudėtinga tragiška gelme:

*Atsimuša į mūrus stiklo šukėm
laibi balsai: tavęs mes šaukiamės.
Rūsy diegai išstypę, saulės spinduliuos
sugniaužtos persišviečia rankos.*

*Nuo vaiko delno skrisk,
marga boružė, plyniose
pamestinuku klaidžioju balsai: tavęs
mes šaukiamės.*

(p. 21)

Viskas remiasi kontrastais ir sugretinimais. Prisiminę storus, šaltus katedrų mūrus, galėtume stebėtis, kodėl sakoma, kad jie mus apgaubia viltim; Į juos sudūžtantys nekaltų vaikų balsai išsako gilesnę ir tamsesnę tiesą. Trapūs giesmės stiklai pavirsta gležnomis vaiko rankomis, nelyg bulvių daigai rūsy, ir dabar jų malda veltui stiebiasi nesančios šviesos link, „tavęs mes šaukiamės“. Iškyla neatsakomas, ironiškas klausimas – kas yra gležnam našlaičiui vaikui „Tu“ tarp storų mūrų ir rūsio tamsos?

Miliauskaitės eilėse dažnai pasakymas būna diametraliai* priešingas tam, prieš kurį jis eina. Netikros sekos principas – kitas grandies slankstelis, visiškai priešingas, ateina tartum būtų tos pačios grandinės dalis: „diegai išstypę, saulės spinduliuos“. Dėka eilutės gale automatiškai atsirandančios pauzės, pertraukiančios lygų dar nebaigto sakinio siūlą, vienam momentui susidaro paradoksalus įspūdis – saulės spinduliuos rūsyje išdygę diegai. Tie eilutės galo „spinduliai“ yra tarsi tiltas į kitą eilutę, kurioje tie „diegai“ tampa sugniaužtomis persišviečiančiomis rankomis, tačiau kartu pratęsia ir rūsio diegų įvaizdį, sujungiantį tamsos–šviesos priešingybes, tarsi išsipildančias toj pačioj vaikų

* Diametraliai – visiškai priešingai. (Red.)

giesmėj. Antrasis posmelis toliau vysto sekos ir priešingybių dinamiką. Tęsiasi metamorfozės: stiklo šukės < išstypę diegai < permatomos sugniaužtos rankos, iki išsivadavimo į plačią erdvę, kurioj vaikų malda pavirsta į Dievo vabalėlį – boružę ir nuskrenda tartum viltis. Tačiau sunkūs beviltiškumo žodžiai: „plynios“, „pamestinukai“, „klaidžioja“ prilygina pirmojo posmelio uždara bejėgės maldos erdvę atviram lygiai taip beprasmiam boružės-maldos skrydžiui, „tavęs mes šaukiame“. O marga Dievo karvytė, boružė, yra giedančių vaikų atitikmuo, taigi, jos skrydis yra ir jų malda.

Galima įsivaizduoti, kad giedantys našlaičiai-vaikai visai nejaučia ir nesupranta savo dvigubos poetiškos ir metafizinės** nevilties. Jie tiktai gieda, liepiami, sunykę, šiek tiek nusigandę. Dėl šios priežasties jų dvasios būseną ir nėra poezija – poezija prasideda ten, kur eilėraščio autorės žodžiai toli pralenkia paprastą žmogišką padėtį, kaip egzencialistai sakytų, *la condition humaine**. Arba, tiksliau, atvirksčiai, suprantame, kad tai, kaip autorė žiūri, kad toji trapi ir gležna prieglaudos vaikų būklė tarp uždaro tamsos ir nykios beribės šviesos kaip tik ir yra poezija.

Miliauskaitės eilėse daug nykumos. Dažnai tai būna prisiminimų žemė, tiksliau užkampiai, palėpės, negyvenami kambariai, painūs koridoriai, šiukšlės, vietos, kur kadaise gyveno išsvajota jaunystė ir kur ano meto daiktai laiko tėkmėj patys sunyko ir paseno, kartu su atmintim:

*dulkinos tvankios palėpės, prigrūstos
niekam nereikalingų rakandų, užmirštų daiktų
nebeskaitomų knygų
drėgnas šaltas rūsys, kambaros, sandėliai
stalčiai, spintos, pintinės, skrynios
aptrupėję herbarai, vaikystės kolekcijos, rinkiniai
rankdarbių dėžutė su siūlais, adatom ir antpirščiu
koralų smulkus vėrinėlis, žiedas, sena skudurinė lėlė
veidrodukas
nušiuęs Tagebuch**, užrakinamas mažyčiu rakteliu,
Poesie.
(p. 160)*

Tokie tikrovės „užkaboriai“ – viskas, kas daiktiška ir kasdieniška, kas yra „didžiosios“ tikrovės pakraščiuose, nelyg daiktai išmesti į gyvenimo jūros krantą. Tačiau tai nėra tik paprastas išvardijimas, jis turi gilų poetišką rezonansą***. Prieš mus eilėraščių „aš“, ieškantis savo vaikystės, tarsi svajonės, kuris skausmingai ieškodamas persimaino į save, mergaitę, stebinčią tą buvusį ir laikui bėgant visai sunykusį pasaulį, kuriame ji gyvena. Atmintis virsta mergaite, o mergaitė žiūrėdama įsiskverbia į tai, ko jau nebėra, kaip ir jos pačios. Taip savęs ieškojimą labai konkrečiuose daiktuose, egzistuojančiuose tik kažkokioj metafizinėj tikrovėj, tuos daiktus supoetina, jie pradeda *reikšti*, ir kiekvienas žingsnis, judesys, rakandas vis didina tą emocinę ieškojimo įtampą, taigi, kuria vis augantį poetinį pasaulį. Tai momentas, kai, kaip sako Miliauskaitė, „viskas turėjo sielą“. Galima net manyti, kad šitaip įsijausdama į daiktus poetė mokosi būti iš daiktų buvimo. Taip ji keičia ir save, ir mus, tai pergyvenančius, ne tik kaip skaitytojus, bet ir kaip žmones. Pati paprasčiausia tikrovė visuomet

** Metafizinis – filosofijoje būdingas metafizikai, susijęs su metafizika, protu nesuvokiamas, antjutiminis. Metafizika – filosofijos šaka, nagrinėjanti pirminius būties principus. Ji nagrinėja klausimus apie gyvenimo prasmę, mūsų egzistenciją, Dievo buvimą. (Red.)

* *La condition humaine* (pranc.) – žmogaus būtis. (Red.)

** Tagebuch (vok.) – dienoraštis. (Red.)

*** Rezonansas – bendriausia fizikine prasme virpėjimo amplitudės padidėjimas, skambesio sustiprėjimas nuo aplinkos, atgarsis. (Red.)

jungiasi su labai sudėtingu vidinių prasmų rezonansu. Čia ir randame vidinį pasaulį, kuriame vyksta tas procesas. Vienoj vietoj jis aprašomas taip: „lunatikė ranka / ilgais plonais pirštais / rausiasi po smegenis, ieško pasąmonėj paslėpto užmiršto“ (p. 92). „Sielos užkaboriai“, arba, pagal knygos pavadinimą, „sielos labirintai“, tampantys vaizdų serijos dalim, kuriai priklauso ir gamtos reiškiniai, ir daiktai, ir savosios vidinės būties atspindys:

*nedrąsi mergytė
tebesislapsto
sielos užkaboriuose
varnalėšose, veidrodžiuos, vėjy
dagerotipuos
(p. 9)*

Kiekviena eilutė turi savarankišką reikšmę, nors yra sakinio dalis. Vertikaliuoj eilėraščio ašyje tokias eilutes galima skaityti kaip savotišką paradigmą*: kiekviena iš jų yra vieno ir to paties dalyko atitikmuo-variantas. „Nedrąsi mergytė“ ir „tebesislapsto“ iš tiesų pasako tą patį tik kitomis kalbinėmis priemonėmis ir turi kitą funkciją. „Sielos užkaboriai“ ir kita tiesiogine ekvivalentų seka aprašo didelį, nors ir privatų, pasaulį, kuriame susisieja, virsta vienas kitu dalykai, paprastoj kalboj neturintys jokio tarpusavio ryšio: varnalėšos, veidrodys, vėjas. Šis vidinis eilėraščių pasaulis yra labai intymus ir vis sukasi apie namus-namą, skurdų, bet tuo ir tikrą. Miliauskaitė tais žodžiais pasako vieną esminį dalyką – *aš esu*. Esu, nes matau, esu, nes prisimenu, esu, nes jaučiu.

Buvimas Miliauskaitės eilėraščiuose priklauso ne tik žmogui, bet ir gamtai, ne tik gyvenimui, bet ir mirčiai. Visi šie dalykai susilieja į vieną poetišką esmę eilėraštyje „Močiutė susirengė aplankyti sergantį brolių“ tokia paprasta, eilėraščio kontekste prisisunkia emocijos. Ji reiškia tiek, kiek reikšmingi yra tos močiutės jausmai: „jos mylimiausias brolis“. Ir tada toji emocija persimeta į greta esantį gamtovaizdį, kuris iš dalies pats yra emocijos šaltinis:

*močiutė susirengė aplankyti sergantį brolių
pasiėmė ir mane kartu
laukuose išsimėtę trobos, seni
tėvų sodinti medžiai, žalios
ošiančios sodybos, lygumų
salos
[...]
močiutė liepia eit į kiemą*

*apeinu sodą, apvaikštau, atsisėdu žolėj: pirmąkart
pamačiau močiutės brolių
triūsia bitės, ramu
aplinkui
(p. 179)*

Eidama su močiute pas jos brolių, mergaitė praeina ir pro visą to brolio pasaulį, jo gyvenimo myriop

* Paradigma (gr. *paradeigma* – pavyzdys) – teorinių ir metodologinių prielaidų, kuriomis remiasi konkretus mokslinis tyrimas, visuma; pavyzdys iš istorijos, panaudotas įrodymui, palyginimui. (Red.)

nulinkusią kreivę. Mirties ženklas yra ne kokia nors dramatiška frazė, bet ir vėl paprasčiausias nurodymas „eik į kiemą“; nereikia, kad vaikas taptų liudininku įvykio, kuris svetimas jo jaunystei. Tokiu atveju kiemas (supraskime, kad mergaitė viską suvokia) tampa mirties peizažu, stulbinančiu savo ramybe. Tuo būdu visi vidiniai išgyvenimai yra ne aprašomi, o pateikiami kaip kiemo, sodo, kasdienio kaimo gyvenimo realybė. Metaforų ar palyginimų vietoj čia atsiduria tiesiogiai pasakytas gyvenimas ir netiesiogiai implikuota mirtis: „triūsia bitės, ramu / aplinkui“.

Užleista, užmiršta buitį Miliauskaitės eilėraščiuose prisiartina prie poezijos dėl to, kad ji yra „reikšmingos tikrovės“ paraštėj. Kitur skaitome:

*poeto kapas, senose kaimo kapinėse, turėtų būti
apleistas
užžėlęs brūzgynais, užmirštas, nes kaipgi kitaip, poeto
kapas
(p. 273)*

Toks kapo vaizdas primena sentimentalizmo poezijos mėgstamą įvaizdį, dažną rusų (Karamzino bei Žukovskio) poezijoje, vokiečių sentimentalistų bei anglų romantikų eilėse. Skirtumas, žinoma, tas, kad sentimentaliojoje poezijoje prie tokio kapo dūšaudavo numylėta mergina arba mirusiojo draugas, kitas poetas, arba prie kapo stovinčio medžio šakose kybojo „lyra ir vainikas“ (Karamzin), iš tiesų dirbtinės figūros, dalis sentimentalios žodžių ornamentikos. Tuo tarpu Miliauskaitė kalba apie konkretų žmogų, seną moterį, kuri jaučia bendrystę su jau iškeliavusiais ir dėl to prižiūri poeto kapą:

*sena tikriausiai moteriškė
audėja, mažai jau beprimato, greit uždūsta
dar tikinti į Dievą
gerai žino, kad ir Jis jos
neužmiršo
(p. 273)*

Jausminė įtampa kyla iš priešingybės tarp senstančio, nykstančio kūno ir nemirtingo tikėjimo, kur viltis tampa „žinojimu“. Čia, kaip ir daugumoje Miliauskaitės eilėraščių, nėra „literatūrinės poezijos“, t. y. įprastinės poetiškos frazeologijos*, žodyno, tropų ir kitų specialiai poetinei kalbai skirtų priemonių. Tuo ji šiek tiek primena Joną Meką, bent jau jo *Semeniškių idiles*. Šalia Meko ir sentimentalistų, kyla ir kitų asociacijų su savais ar pasauliniais autoriais; tai praturtina Miliauskaitės poeziją, įvesdamos ją į intertekstualinę erdvę, į kitų kūrėjų „šeimą“, taigi, ir į literatūrą. Viename eilėraštyje (p. 219–220) susilieja nykus asmeninis pasaulis, kur ieškomi sielos namai su lygiai taip paniurusiu anglišku peizažu, namu, kuriame gyveno Šarlota, Emilija ir Anna Bronte (Ana Brontė), kurioms dabar Miliauskaitė yra kaip sesuo. Elizos Ožeškienės aprašytuose nykstančiuose panemunių dvariukuose krankia Edgardo Poe (Edgaro Po) varnas: „varnų pulkas / virš tuščių ražienų // niekad“ („*Quoth the raven: Nevermore*“). Tai suvisuotina ypatingą nuotaiką, kai poezija gimsta iš to, kas neberekalinga, iš to, kas vieniša, nuskriausta, pasenę, pasimetę tarp tikrovės ir sapnų. Kitur (iš ciklo „Eilėraščiai Persefonės palydai“, p. 427) iš eilėraščio visumos išplaukia Persefonės, vaisingumo, mirties ir prisikėlimo deivės, mitologinė esybė, jaučiama ir matoma vidine akimi, guodžianti eilėraščio personą – mergytę, – atnašaujančią

* Frazeologija – frazeologizmų visuma arba mokslas apie juos. Frazeologizmas – lingvistikoje pastovus, vientisos reikšmės ir vaizdingas žodžių junginys. (Red.)

kuklias žemės dovanas: „šlakelį šaltinio vandens“, duoną, granato uogas ir obuolius bei žodžius, kuriuose gyvena jos siela:

*priimk, menkas šias dovanas, nors paragauk, prašau
tavęs: priimk
žodžius šiuos, tik pusbalsiu
pagaliau išstarti išdrįstus*

Prisimena Osipo Mandelštamo auksinės eilutės: „Priimk sau džiaugsmui iš manujų rankų / Žiupsnelį saulės, truputį medaus, / Kaip mums kad liepė Persefonės bitės“. Abiem atvejais jaučiamas lyriškas ir šventas vilties, intymaus santykio su tuo, kuo žemė yra dieviška, troškimas, tačiau Miliauskaitės eilėse Persefonės, žemės motinos, esybė subtilioj metamorfozėj susilieja su autorės, mergaitės motinos vizija:

*tu pasilenki
prie mažos mergytės veidu užverktu (nenusakoma
akių tavo išraiška)
jai savo ranką ištiesi
ir su savim vediesi, o maloningoji, o
motina*

Vienas iš įdomesnių Miliauskaitės eksperimentų yra bandymas atkurti senų laikų tekstą iš tariamų Lesbos salos poetės Sapfo* rankraščių atplaišų. Paprastai senų rankraščių tyrinėtojai stengiasi užpildyti juose esančias spragas, atstatyti buvusį tekstą. Miliauskaitė rašo tekstą, kurio matomos dalys lyg pačios trokšta susijungti į suprantamus sakinius. Kad suvoktume eilėraščio poetinę logiką, turime įsivaizduoti, kas tuose protarpuose liko nepasakyta (ar neišliko), kuo tai praturtintų, papildytų esamą tekstą:

*.....žalsvas akis, mano plaukus
....lankstų kūną.....
.....nuplukdė jūra
.....net tu
nesuradai manę.....
.....geriausias
jūreivis, kuriam neprilygo.....
.....
supylei.....
man kapą.....
.....
.....amžinai žalias
mirtos medis.....
(p. 61)*

* Sapfo (VII – VI a. pr. Kr.) – senovės graikų lyrinė poetė. Jos didžioji kūrybos dalis prarasta, bet įspūdinga reputacija išliko. Apie Sapfo gyvenimą žinių mažai išlikę, tačiau tradiciškai manoma, kad ji nusižudė nušokdama nuo Leukado skardžių dėl meilės keltininkui Faonui. (Red.)

Analizė paliekama skaitytojo vaizduotei. Šie fragmentai trim etapais piešia aiškų mirties vaizdą, tarytum sena, aprūnijusi kaukolė pilna aistringos ir nemirštančios meilės. Yra poetų, kurie sako, kad eilėraščio turinys susideda ne iš žodžių, o iš tarp jų esančios tylos.

Tos spragos Miliauskaitės tekste savaip prilygsta dažnai minimiems „sielos užkaboriams“. Tai, kas kasdieniška, nepoetiška, kas pūva arba žydi pakampiuose, visi daiktai – mūrai, laiptai, žolės ir t. t. – visa tai, ką gyvenimo jūra išmeta į savo pakrantę, – jos tekstuose duoda pajusti realybę, standartinėj poezijoj jau nublukusią iki tuščiažodžiavimo.

Literatūrinės, mitologinės užuominos Miliauskaitės poezijoje nėra gausios, tačiau jos išveda ją iš grynai asmeniško, uždaro pasaulio (visuotino tik ta prasme kaip visuotini būna paprasti daiktai) į rašytų žodžių bendravimą plataus poezijos pasaulio nemirtingoj erdvėj.

Daiktai Miliauskaitės eilėse gali būti ne tik stebimi ar aprašomi objektai, bet tiesiog žodinio teksto ekvivalentai*. Autorė taip į juos įsigilina, kad kiekviena smulkmena nušvinta jausmu ir tartum pereina į kitą būties kategoriją, kur jie yra jau nebe daiktai, o pati poezija, paprasta, bet daugiaplanė ir daugiareikšmė, leidžianti, kaip autorė sako, „visa siela patirti kas tikra“. Štai eilėraštis apie kunišką šilką:

*...atkerpu mažytę skiautelę, uždegu
dega – nelabai noriai (taip ir turėtų būti)
uostau – kvapas įmestos į ugnį
plaukų sruogos (tai irgi
patvirtintų mano spėjimą)
pelenus sutrinu tarp pirštų – sausi
ir birūs, nesusilydę*

*tikras šilkas
[...]
panardinti
rankas į šilką, panirti
gilyn, vis gilyn, visa oda pajusti
šviesią šilkverpių išmintį
tirpte ištirpti*

*visa savo siela patirti kas tikra
(p. 445–450)*

Sakoma, kad menas galų gale yra tik vaizduotės padaras – fantazija, iliuzija. Miliauskaitės eilių meniškumas gimsta iš visiško pasinėrimo į tikrovę. Šalia „proziško“ kalbos paprastumo, tiksliau, su juo susiliedami, egzistuoja ir iškilaus poetiško stiliaus vaizdai, drąsios, vaizduotę skatinančios metaforos ir kiti tropai. Ten būna „didžiausiai vėjai, kurių balsuose žydi sodai“ ir „sapno nuolauža širdy / raudona stiklo šukė“, ir šalia „proziško“ „paganyt akis“ elegantiškai išradinga „taip ilgai žiūrėjai į dangų ir jūrą / kad tavo akys tapo tamsiai mėlynos“. Naktinė peteliškė staiga įgyja žmogaus dimensiją ir hieroglifo trumpučiam eilėraštyje, kurį skaitome kaip žmonijos istoriją tarp trapių grožio ir mirties:

* Ekvivalentas – lygmuo, atitikmuo, tolygybė. (Red.)

*tik
naktinė peteliškė
apmirusi ant balto lapo
ir tu
norėtum būti hieroglifas
senuose raštuose*

Miliauskaitės poezijos „paprastumas“ ir „kasdieniškumas“ yra labai apgaulingi. Ji turi labai turtingą ir sudėtingą vidinį pasaulį. Ji atsiveria skaitytojui, nesislėpdama už poetiškomis priemonėmis sukurtų mįslių (ornamentuoto nesuprantamumo kultas nėra rašymas teisingai). Taip ji atsistoja prieš savo pačios sielos veidrodį, kuris iš tiesų taip ir lieka jai neišmatuojama mįslė. Jos poezija yra kaip toji jos aprašyta kiniška rožė, kuri žydi tik sau, bet kartu skleidžia ramybę gyventi, nes „tavo grožis / tavo kilni asmenybė, pats tavo buvimas // moko mane“. Tomas Venclova kartą rašė: „Aš gyvenau ir mokiausi nebūti“. O Miliauskaitė mokosi būti iš daiktų buvimo.

Metmenys, 2001, Nr. 80

Rimvydas Šilbajoris, „Nijolė Miliauskaitė – sudėtingo paprastumo poetė“, *Moteris su lauko gėlėmis. Knyga apie Nijolę Miliauskaitę*, Vilnius: Lietuvos Rašytojų sąjungos leidykla, 2003, p. 207–217.